

Vad du sår och vad du skördar

– intressant följa upp botanisk sammansättning i slåttervallar!

En LRF-finansierad Kraftsamlingsundersökning på gårdsnivå av fyra olika vallfröblandningar och deras botaniska sammansättning vid skörd har genomförts 2008–2009 i Sjuhärad och Jönköpings län. Resultaten visar att de undersökta slåttervallarna har ganska liten andel klöver och att det finns skillnader i timotejandel beroende på ingående timotejsort i blandningen.

Projekt inom Kraftsamling Växtodling

Hushållningssällskapet Sjuhärad och Jönköping har gjort en fältinventering av fyra olika fröblandningar under 2008–2009. LRF har finansierat projektet genom Kraftsamling Växtodling, Fokusområde Vallodling. Inventeringen har utförts i Sjuhärad och i Jönköpings län och omfattat marknadsfröblandningarna SW 944, SW 948 samt SF Högländ i Sjuhärad respektive SF Robust i Jönköpings län. Vi har genom s.k. botaniska analyser dokumenterat vilka arter som fanns i vallarna vid skörd. Vallarna har nästan uteslutande skördats tre gånger per år. Fem vallskiten med varje fröblandning har ingått. I Sjuhärad var vallarna anlagda våren 2007 och vi har alltså följt vallarna under första och andra vallåret. I Jönköpings län med SF Robust har det varit andra- och tredjeårsvallar och här har det bara varit fyra fält.

Detta innehöll blandningarna vid sådd

Blandningarna är ganska lika när det gäller andelen ingående arter och procentandel utom för SF Robust som innehåller

Foto: Anita Norén

rörsvingelhybriden Hykor. En intressant skillnad är de ingående timotejsorterna (tabell 1).

Så här gjorde vi undersökningen

Dokumentationen har skett genom botaniska analyser. Det innebär att vi ur ett klippt grönmasseprov om ca 0,5–1 kg sorterat upp de olika förekommande arterna som sedan torkats i torkskåp och vägts. Klippningen har skett strax före lantbrukarens skörd. Vi har alltså identifierat de ingående gräsarterna, röd- och vitklöver och ogräsen uppdelade på örtogräs och gräsogräs. Proven har tagits ut genom att utmed en ”fastlagd” diagonal över fältet klippa 20 delprov om ca 2–3 ”nävar” vid varje punkt. Stubbhöjden har varit något lägre än i praktiken, ca 8 cm. Totalt har 28–30 delskördar analyserats för de tre ingående blandningarna i Sjuhärad och 23

delskördar för SF Robust. Gårdarna är konventionella och använder stallgödsel till sina vallar. En gård med SF Robustblandning var under ekoomläggning 2009.

Vad innehöll vallarna vid skörd?

I figur 1 visas klöverandel och ogräs-innehåll som ett medeltal för de ingående fälten uppdelat på vallår och delskördar.

Klöverandelen är låg redan från början, i medeltal 6 % i SW 944 upp till 16 % i SW 948 vid skörd 1 vallår I. Den ökar, som sig bör, från förstaskörd till återväxtskördarna och för SW 944 ökar andelen också till andraårsvallen. Högst andel finns i andraårsvallens sista skörd för SW-blandningarna, 31 % i SW 944. I SF-blandningarna minskar andelen något till andraårsvallen. Vitklöver för i de flesta fält en tynande tillvaro och uppgår endast till några få procentandelar. Generellt kan sägas att klöverandelen är för låg för ett optimalt grovfoder där blandvall används. Optimal andel anses vara mellan 30–50 %.

Ogräsandelen är låg utom för ett par skiften som ingick i SF Högländ (har inte

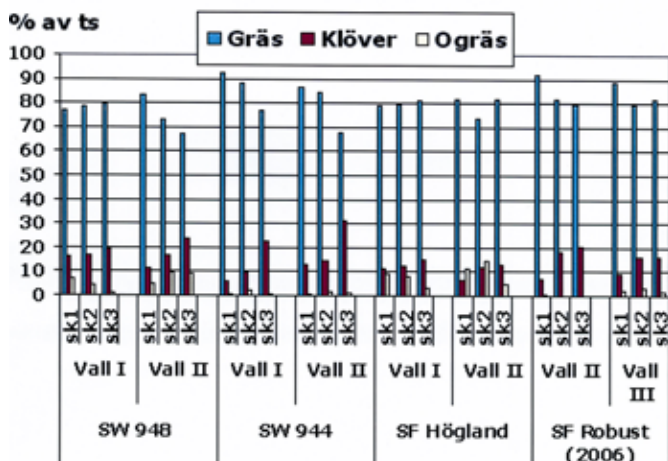
Forts. nästa sida

Tabell 1. Ingående arter och sorter, procent i fröblandningen

Blandning	Timotej/ sort	Eng. rajgräs/ sort	Ängs- svingel	Röd- klöver	Vit- klöver
SW 948	55 Ragnar	10 Helmer	20	10	5
SW 944	45 Grindstad och Ragnar	20 Helmer	20	10	5
SF Högländ	50 Lischka och Alexander	13 Helmer/Tove	25	8	4
Rörsvingelhybrid					
SF Robust (2006)	63 Lischka och Motim	25 Hykor		8	4

Forts. från föregående sida

med fröblandningen att göra). I många fall finns inget ogräs alls eller endast några få procent.

Figur 1. Andelen gräs, klöver och ogräs vid skörd för fyra fröblandningar. Medeltal för fem eller fyra (SF Robust) skiften uppdelat på delskördar sk 1–sk 3 under två vallår.

Svagt rajgräs och stark timotej

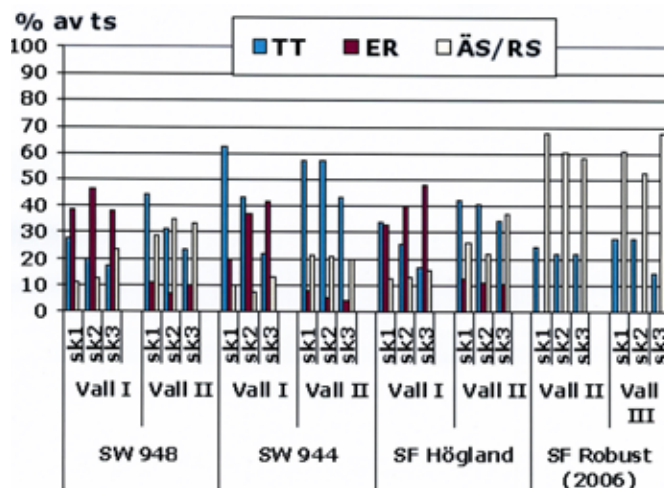
I figur 2 kan vi se hur de insådda gräsarterna utvecklats under de två skördeåren.

Blandningen SW 948 Intensiv Småland domineras starkt av engelskt rajgräs under vallår I. Tretton av de 15 ingående proverna dominerades av engelskt rajgräs. I andra skörd kom andelen i medeltal upp till 46 %. Den insådda andelen i fröblandningen var 10 %. I takt med att rajgräset och ängssvingeln ökar under året sjunker timotejandelen. Till andra vallåret har rajgräset starkt minskat sin andel i vällen. Detta gäller för samtliga tre blandningar. I SW 948 höll sig andelen rajgräs vid ca 10 % under året. Timotejen, i detta fall Ragnar, hade högst andel av gräsen i första skörd och till skillnad från de båda övriga blandningarna i Sjuhärad hade ängssvingeln högst andel i återväxtskördarna.

Intensiv Bas-blandningen, SW 944, dominerades genomgående starkt av timotej i förstaskörden vallår I. Den högsta andelen som uppmättes var 72 % och lägsta 46 %. Timotejsorterna i denna blandning är Grindstad i blandning med Ragnar. Timotejen har högst andel även vid andra skörd i denna blandning trots att andelen rajgräs ökar markant under året. Även här försvinner en stor del av rajgräset till vall II och bland gräsen domineras vallarna stort av timotej. Rajgräsandelen ligger under 10 %, vid tredjeskörden så lågt som 4 % i medeltal (variation 1–7 %).

SF Högländsblandningen har som de två andra blandningarna höga rajgräsandelar under första vallåret. Timotejandelen, i detta fall en blandning av Lischka och Alexander, ligger lite mitt emellan andelarna i SW-blandningarna. Även i SF Högländsblandningen minskar rajgräset till andraårsvallen och timotejen är det gräs som har högst andel.

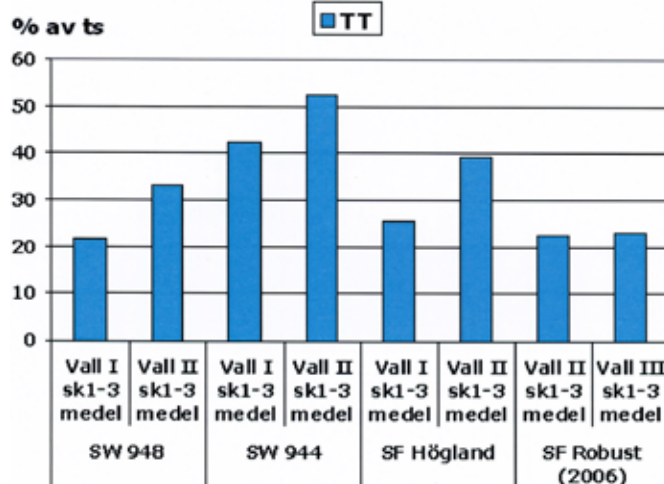
SF Robust saknar engelskt rajgräs och ängssvingel men har i stället rörsvingelhybriden Hykor. Här har vi följt vall II–III. Trots att Hykor har stark konkurrensförmåga i återväxtskördarna har timotejandelen i medeltal legat mellan 22 och 25 % under vall II och något högre i skörd 1–2 under vall III. Vid tredjeskörden vallår III låg andelen på 15 %, vilket är den lägsta andelen för de fyra blandningarna vid detta skördetillfälle. Timotejsorterna i denna blandning har varit Lischka och den sena Motim.

Figur 2. Andelen insådda gräs vid skörd för fyra fröblandningar. Medeltal för fem eller fyra (SF Robust) skiften uppdelat på delskördar sk 1–sk 3 under två vallår.

Starka och svaga timotejsorter

Det finns en klar tendens i denna dokumentation att timotejandelen i SW 944 innehållande sorten Grindstad är högre än i de två övriga blandningarna i Sjuhärad trots att andelen timotej i blandningen är den lägsta (figur 3). SW 948 med sorten Ragnar har lägst timotejandel och SF Robust med Lischka och Alexander intar en mellanställning. Lischka ingår även i SF Robust och här är timotejandelen i nivå med SW 948 i vall I. Alla blandningarna ökade timotejandelen från vall I till vall II.

Figur 3. Andelen timotej vid skörd för fyra fröblandningar. Medeltal för fem eller fyra (SF Robust) skiften för två vallår.

Forts. nästa sida

Ett måste för alla vallodlare, finns nu att beställa...

Läs om förbättringar i vällen, nya sorter, Hykors påverkan och sortblandningar.

Våra sorter finns hos din utsädesleverantör och för närmaste återförsäljare ring 0510-48 40 51/52/54. www.scandinavianseed.se

Forts. från föregående sida

Slutsatser

Timotejsorten Ragnar har stark tendens till att ha en relativt svag konkurrensförmåga när den odlas tillsammans med andra mer konkurrensstarka gräs. Samma bild kommer fram i en pågående fältförsöksserie (L6-6301). Moderna timotejsorter klarar bättre av att skördas i ett treskördesystem än sina föregångare.

Det engelska rajgräset utsätts allt som oftast för vinterskador, denna undersökning visar låga andelar i vall II. Andelen insatt rajgräs var 10–20 % i blandningarna. Det kan också finnas orsaker beroende på årsmånen till den låga andelen i andra-räven.

Tänkbara orsaker till att klöverandelen blir låg kan vara för kraftig insåningsgröda med stark beskuggning eller ogräsbekämpning vid fel tidpunkt eller med fel dosering. Inget av detta går emellertid att med säkerhet fastställa för de inventerade skiftena. Många gårdar i inventeringen ligger på utsädesmängder kring 180 kg/ha vid insädd i korn till tröskning. Markens kväveleverande förmåga är också ofta stor vilket kan resultera i för stora ”kvävegivor” även vid en måttlig gödsling till insädden och förstaårsvalen.

Vallodlare med stort intresse för fröblandningar borde då och då göra en botanisk analys av sina slättervallar. Det är intressant – men också ett riktigt ”pilljobb”!

Jan Jansson, Rådgivarna i Sjuhärads, tel: 0325-61 86 10, e-post: jan.jansson@radgivarna.nu

Lästips: Jansson, J. 2010. Timotejsorters konkurrensförmåga. Försöksrapport 2009. Mellansvenska försökssamarbetet och Svensk Raps 68–75.

Fältforsk. www.ffe.slu.se

Rådgivarna i Sjuhärads. www.radgivarna.nu

KUNGL. SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

Resestipendier och anslag ur

- Stiftelsen Anders Elofsons fond
Disp. medel: 300 000 kronor
- Stiftelsen Svenska Vallföreningens fonder
Disp. medel: 300 000 kronor

Resestipendier och anslag ur stiftelserna kan sökas av såväl verksamma lantbrukare som forskare, rådgivare och lärare.

Tillgängliga medel disponeras för främjande av forskning inom betes- och vallkulturens samt fröodlingens ämnesområden samt för bidrag till resor, framför allt utomlands, för studier inom vallodlingens, vallfoderberedningens och vallfoderutnyttjandets områden.

Ansökan som görs elektroniskt ska ha inkommit till KSLA senast **1 april 2010 kl. 17.00**. För ytterligare information hänvisas till akademiens hemsida: www.ksla.se

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien, tel: 08-54 54 77 00

Nya examensarbeten vid SLU epsilon.slu.se

Ingen täckning av plansilor samt alternativa täckningsmaterial *Therese Pettersson*

Syftet med denna litteraturstudie var att hitta alternativ till plast som täckning av plansilor, eftersom täckningen både är arbetskrävande och ger plasticsopor som är svåra att återvinna. Att avstå från täckning förekommer i Amerika, men studier visar att det ger så stora förluster att det inte är lönsamt. Åtbara täckningsmaterial kan vara ett alternativ till plast. En blandning av bl.a. salt och stärkelse verkade vara mest tänkbar. Även veteprotein och kalciumkasein skulle med en del förbättring kunna bli aktuella.

Hur påverkas ensilagebalarnas kvalitet beroende på klämkraft och plasttjocklek? *Johan Bjurevall & Erik Gullander*

Man kan spara in plastkostnader genom att använda en tunnare plast till balar, menar författarna som genomfört dessa studier. Standardplasten 25 µm jämfördes med 19 µm-plast. Även klämtryck vid hantering av balar jämfördes. Det blev ingen skillnad i foderkvalitet mellan 100 bar, som är ett minimitryck för att hålla en bal, och 140 bar. En hjullastare är dock kapabel till 260 bar. En annan iakttagelse var att för att kunna stapla balar i pyramidform måste de ha en ts-halt på minst 30 %, men om man vill stapla tre balar högt måste balarna ha en ts-halt på minst 40 %.

Majsensilage i Sverige *Linn Abrahamsson*

Denna litteraturstudie har till stor del ett utfodrings- och kvalitetsperspektiv, men behandlar också odlingstekniska problem med majsodling på våra breddgrader. Eftersom majs har hög energihalt och låg proteinhalt lämpar den sig bäst i kombination med ett vallfoder med klöver. För tillräcklig struktur i foderstaten rekommenderas även halm eller hö i foderstaten. Författaren drar slutsatsen att majs är intressant framförallt när torka är problemet och spannmålen är dyr. Förädling och utveckling av odlingsteknik är nödvändig för utvecklad odling i Sverige.

Linda af Geijersstam, Hushållningssällskapet Rådgivning Agri AB, tel: 0706-15 67 70, e-post: linda.af.geijersstam@hush.se

SVENSKA VALLBREV kommer ut med sju nummer 2010.

Manusstopp	Utgivning
Nr 2 1 mars	26 mars
Nr 3 15 apr	14 maj
Nr 4 17 maj	11 juni
Nr 5 30 aug	24 sep
Nr 6 20 sep	22 okt
Nr 7 22 nov	17 dec

Redaktionsgrupp: Nilla Nilsdotter-Linde, ansvarig utgivare, tel: 018-67 14 31, e-post: Nilla.Nilsdotter@vpe.slu.se
Anita Norén, e-post: anita.noren@lansstyrelsen.se

Red. o layout **Irène Persson**, Länsstyrelsen Örebro, tel: 019-19 38 19

Vill du bli medlem i Svenska Vallföreningen? Betala 300 kr till pg. 72 27 23-4 eller bg. 108-9705 och ange namn och adress.

ISSN 1653-8064

Vinnande vall för varje gård.

Som den torktåliga och uthålliga SW 979 Rörsvingel Hårdig. Den högvastande storsäljaren SW 843 Intensiv Syd. Eller vår ekologiska blandning SW 347 Flora Viken Två, med överlägsen kvalitet och riktigt hög skörd.

Kundtjänst 0771-111 222, www.lantmannen.se/lantbrukare.

Begränsad eftersändning

Vid definitiv eftersändning återsänds försändelsen med nya adressen på baksidan

Posttidning **B**

Avs: Hushållningssällskapet

Box 5007, 514 05 LÄNGHEM

Vunna segrar i Svenska Vallföreningen...

Svenska Vallföreningen har under verksamhetsåret 2008–2009 jobbat med de frågor som ständigt rör forskning och utveckling, deltagande i Fälthorsk, representation i KSLA:s fonder, men har även deltagit i några nya projekt.

Svenska Vallföreningen har genom ordföranden medverkat i en referensgrupp på Jordbruksdepartementet för den svenska implementeringen av Hälsokontrollen i CAP och i förändringen av Landsbygdsprogrammet.

Vallföreningen lämnade två yttranden i samband med detta. Ordföranden har också medverkat i en utvärdering av SLU:s forsknings kvalitet och nytta (KoN). Flera av deltagarna, liksom även Svenska Vallföreningen, menar att det behövs en samordning och utvärdering av erhållna kunskaper för att de bättre ska kunna användas av lantbrukets rådgivningsföretag och lantbrukare.

Vallföreningen lämnade in tre anslagsansökningar till Kraftsamling Växtodling på LRF avseende kunskapsförmedling från den europeiska vallkonferensen samt utvecklande av en beteskalender. Dessa avslogs dock. Ordföranden deltog i en utvärdering av Kraftsamling Växtodling på LRF. Styrelsen hade till detta möte sammanställt "Vita fläckar och flaskhalsar i vallodlingen".

Foto: Anna Carlsson

Bland annat togs behovet upp av en rådgivningssamordnare samt av förbättrad betesrådgivning.

En beteskalender har utvecklats av Anna Carlsson, Vallföreningen, Maria Wahlquist, Skånesemin och Margareta Dahlberg, LG Husdjurstjänst efter att ha beviljats medel från Stiftelsen Anders Elofsons Fond på KSLA. Den ska vara ett hjälpmedel vid planering och utvärdering av betesdriften. I en fältjournal antecknar man betesgången och olika

skötselåtgärder på ett överskådligt sätt.

Vallföreningen medverkade för första gången på Borgeby fältdagar 24–25 juni. Vi hade en monter intill utlagda demonstrationsytor med olika vallfröblandningar. Våra representanter, Jan Jansson, Maria Wahlquist och Anna Carlsson guidade tillsammans med HIR Skåne och Skånesemin besökarna i rutorna. Vi höll i en tävling där det gällde att bedöma baljväxtandelen i ytorna. Den nya beteskalendern marknadsfördes också.

För mer utförlig information hänvisas till Verksamhetsberättelsen 2008–2009 som finns på hemsidan www.svenskavall.se

Anna Carlsson, Skogsgård, Getinge, tel: 035-55035, e-post: anna.carlsson@n.lrf.se

BETESDAG i Jönköping

Torsdag 18 mars kl. 10.00–15.00 Kaffe serveras från kl. 09.30
Jönköpings hotell och konferens, intill E4 bakom A6

Foto: Anna Carlsson

Under sommaren 2009 provades Beteskalendern, ett verktyg för att kunna räkna på vad betet avkastar och vilken effekt olika skötselåtgärder ger. Nu anordnar vi en betesdag för att presentera beteskalendern och även presentera hur man ekonomiskt kan utvärdera betesdriften med hjälp av den. Under eftermiddagen är temat betesskötsel och hur vi får högavkastande bete hela säsongen.

Medverkande: Margareta Dahlberg LG Husdjurstjänst, Maria Wahlquist och Cissi Bjerström, Skånesemin samt Anna Carlsson, Svenska Vallföreningen.

Se utförligare program på Svenska Vallföreningens hemsida: www.svenskavall.se

Kostnad för dagen: 250 kr, mat och kaffe ingår

Anmälan senast den 12 mars till:

Anna Carlsson, Skogsgård Getinge tel: 0709-70 12 06

Maria Wahlqvist, Skånesemin tel: 0415-195 28

Margareta Dahlberg, LG Husdjurstjänst tel: 0706-22 65 11

Alla är välkomna!

Brett urval av utsäde till vall, grönfoder och grüngödsling

Rörsvingel – Kora	Rödklöver – Titus, skräppa-fri	Fodervicker, blålupin, bove
Blålusern – Luzelle, betestyp	Rajsvingel – Perun och Hykor	...med flera arter och sorter

Mogatan 6, 254 64 Helsingborg
tel 042-250 450
Vallförsäljning Gunnar Danielsson
tel 0478-502 40
info@olssonsfro.se

Beställ vår Vallkatalog!